

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูประบบราชการ ทำให้หน่วยงานราชการทุกหน่วยงาน ต้องมีการปรับตัวและกำหนดกลยุทธ์ในการปฏิบัติงานใหม่ รวมทั้งจัดหาเครื่องมือทางด้านการบริหารจัดการเข้ามาช่วยในการบริหารงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) ทำงานด้วยความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ มีการติดตาม สอบทานและประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนมีรายงานทางการเงินและบัญชีที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

ระบบการควบคุมภายในเป็นเครื่องมือหนึ่งที่น่ามาช่วยในการบริหารจัดการ และเป็นพื้นฐานสำคัญของกระบวนการกำกับดูแลการปฏิบัติงานต่างๆ ในหน่วยงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยป้องกันและรักษาทรัพย์สินของหน่วยงาน หากต้องการให้ระบบการควบคุมภายในของหน่วยงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทุกระดับต้องตระหนักถึงความสำคัญของการควบคุมภายใน โดยต้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนการปฏิบัติงานตามระบบการควบคุมภายในที่ได้กำหนดไว้ รวมถึงการให้ความร่วมมือพัฒนาในการระบบการควบคุมภายในของหน่วยงานให้มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้

มูลนิธิโครงการหลวง เป็นโครงการในพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเพื่อพัฒนาและส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเขา โดยมีศูนย์พัฒนาและสถานีวิจัยจำนวน 37 แห่ง กระจายอยู่ในพื้นที่ 5 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน และพะเยา ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 149,257.12 ไร่ จำนวน 278 หมู่บ้าน และมีประชากรจำนวน 126,307 คน (ฝ่ายพัฒนามูลนิธิโครงการหลวง, 2549) มีสำนักงานส่วนกลางตั้งอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ และมีการแบ่งกลุ่มศูนย์พัฒนาและสถานีวิจัยออกเป็น 3 กลุ่ม โดยอาศัยระยะทางขนาดของพื้นที่ กิจกรรมการผลิต และประเภทของผลผลิตเป็นหลักเกณฑ์ในการจัดกลุ่ม ได้ดังนี้ กลุ่มที่ 1 สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาขนาดใหญ่ กลุ่มที่ 2 สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาขนาดกลาง และกลุ่มที่ 3 สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาขนาดเล็ก ซึ่งระบบการปฏิบัติงานบัญชีและการเงินของศูนย์พัฒนาและสถานีวิจัยทั้ง 37 แห่งมีความเป็นอิสระต่อกัน ส่งผลให้ไม่มีระบบการควบคุมภายในทางบัญชีและการเงิน จึงทำให้การปฏิบัติงานบัญชีและการเงินไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน (จากการ

สัมภรณ์เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวง) ดังนั้น เพื่อให้การวางแผนสำหรับการปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการดำเนินงานของมูลนิธิฯ ซึ่งแบ่งออกเป็นฝ่ายต่างๆ ดังนี้ ฝ่ายสำนักงาน ฝ่ายบัญชีและการเงิน ฝ่ายวิจัย ฝ่ายพัฒนา และฝ่ายตลาด สำหรับการปฏิบัติงานของฝ่ายบัญชีและการเงินถือเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานมูลนิธิโครงการหลวง เนื่องจากข้อมูลทางบัญชีและการเงินที่มีความถูกต้อง ครบถ้วน และทันเวลา จะทำให้มูลนิธิฯ สามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์และวางแผนการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ปัจจุบันมูลนิธิโครงการหลวงกำลังอยู่ในระหว่างการปฏิรูประบบการปฏิบัติงานทางด้านบัญชีและการเงิน ทำให้ผู้บริหารมูลนิธิโครงการหลวงเห็นความจำเป็นที่ควรจัดให้มีระบบการควบคุมภายในทางบัญชีและการเงินขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติงานของฝ่ายบัญชีและการเงินเป็นไปตามระเบียบของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินว่าด้วย การกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะจัดทำแนวทางการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชีของสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 27 แห่ง เพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีในแต่ละสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน อีกทั้งแนวทางการควบคุมภายในดังกล่าว สามารถนำมาใช้ลดความเสี่ยงและป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นได้ ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงข้อมูลทางการเงินและบัญชีมีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และทันเวลา

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อจัดทำแนวทางการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชี สำหรับสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในจังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตและวิธีศึกษา

1. ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาระเบียบการปฏิบัติทางการเงินและบัญชี ลักษณะการดำเนินงาน และวิธีการปฏิบัติงานทางการเงินและบัญชี เพื่อจัดทำแนวทางการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชีสำหรับสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงในจังหวัดเชียงใหม่

2. ขอบเขตประชากร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ หัวหน้าฝ่ายการเงินและบัญชี ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการบริหารมูลนิธิโครงการหลวง จำนวน 1 คน และสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการ

หลวงในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 27 แห่ง โดยใช้ขนาดของพื้นที่ กิจกรรมการผลิต และประเภทของผลผลิต เป็นหลักเกณฑ์การแบ่งกลุ่ม (ฝ่ายพัฒนามูลนิธิโครงการหลวง, 2549) ได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาขนาดใหญ่ มีจำนวน 9 แห่ง ได้แก่ สถานีฯ อ่างช้าง สถานีฯ อินทนนท์ สถานีฯ ปางคะ สถานีฯ แม่หลอด ศูนย์ฯ ขุนวาง ศูนย์ฯ ห้วยลึก ศูนย์ฯ แม่แฮ ศูนย์ฯ หนองหอย และศูนย์ฯ หุ่นหลวง

กลุ่มที่ 2 สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาขนาดกลาง มีจำนวน 14 แห่ง ได้แก่ ศูนย์ฯ แม่แพะ ศูนย์ฯ แม่สาใหม่ ศูนย์ฯ ป่าเมี่ยง ศูนย์ฯ ดินตก ศูนย์ฯ แม่ทาเหนือ ศูนย์ฯ ขุนแป๊ะ ศูนย์ฯ แม่โถ ศูนย์ฯ แก่น้อย ศูนย์ฯ หนองเจียว ศูนย์ฯ หมอกจ้าม ศูนย์ฯ แม่สะป๊อก ศูนย์ฯ ม่อนเงาะ ศูนย์ฯ วัดจันทร์ และศูนย์ฯ ปางอุ๋ง

กลุ่มที่ 3 สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาขนาดเล็ก มีจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ศูนย์ฯ หุ่นเริง ศูนย์ฯ หุ่นเรา ศูนย์ฯ ห้วยเสี้ยว และศูนย์ฯ ห้วยส้มป่อย

3. ขนาดตัวอย่างและวิธีการคัดเลือกตัวอย่าง

ในการศึกษาครั้งนี้ การเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีการเลือกตัวอย่างการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยเลือกจากเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาในจังหวัดเชียงใหม่กลุ่มละ 1 แห่งเป็นตัวแทนของประชากรในแต่ละกลุ่ม เนื่องจากสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาในแต่ละกลุ่มจะมีกิจกรรมการผลิต ประเภทของผลผลิต และรูปแบบการปฏิบัติงานการเงินและบัญชีที่คล้ายคลึงกัน ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาขนาดใหญ่ คือ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของสถานีวิจัยเกษตรหลวงอ่างช้างจำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาขนาดกลาง คือ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่สาใหม่จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 3 สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาขนาดเล็ก คือ เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงห้วยเริงจำนวน 1 คน

สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาทั้ง 3 แห่ง ที่เลือกมาเป็นตัวแทนของประชากรในแต่ละกลุ่ม จะมีการคัดเลือกจากความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงินที่ใช้รองรับระบบการควบคุมภายใน อีกทั้งยังใช้เป็นแนวทางในการจัดทำระบบการควบคุมภายในทางด้านการเงินและบัญชีให้แก่สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงทั้งหมด

4. วิธีการศึกษาและเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่นำมาศึกษาได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)

สอบถามโดยการใช่วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากหัวหน้าฝ่ายการเงินและบัญชี ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการบริหารมูลนิธิโครงการหลวง ทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดนโยบายและระเบียบการปฏิบัติงานทางการเงินและบัญชี จำนวน 1 คน และเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีของสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงจำนวน 4 คน รวมจำนวนทั้งหมด 5 คน เพื่อให้ทราบถึงลักษณะและวิธีการปฏิบัติงานทางการเงินและบัญชี

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

การใช้ข้อมูลที่ศึกษาจากหนังสือ บทความ ตำราทางวิชาการ ข้อมูลที่ค้นคว้าจากสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ และระเบียบการปฏิบัติงานทางการเงินและบัญชีของมูลนิธิโครงการหลวง

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตการปฏิบัติงาน และการเข้าร่วมการปฏิบัติงาน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis)

5. นิยามศัพท์

การควบคุมภายในทางการเงินและบัญชี หมายถึง การจัดองค์กร วิธีการและมาตรการต่างๆที่นำมาใช้ในการป้องกันทรัพย์สินให้ปลอดภัยจากการทุจริตผิดพลาด เพื่อให้ข้อมูลทางการเงินและบัญชีมีความถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้ และทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2540)

สถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวง (Royal Project Development Center)

หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่พัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของเกษตรกรในด้านต่างๆ เช่น ส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้โดยการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ การตรวจสอบคุณภาพผลผลิต การรับซื้อผลผลิตเพื่อจัดจำหน่าย เป็นต้น ปัจจุบันมูลนิธิโครงการหลวงมีศูนย์พัฒนาและสถานีวิจัย จำนวน 37 แห่ง โดยแบ่งเป็นสถานีวิจัย 4 แห่ง และศูนย์พัฒนา 33 แห่ง (ฝ่ายพัฒนามูลนิธิโครงการหลวง, 2549)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้มีแนวทางการควบคุมภายในทางการเงินและบัญชีของสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ที่สามารถนำมาใช้ในการลดความเสี่ยงและป้องกันการทุจริตที่อาจเกิดขึ้น
2. ทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ในแต่ละสถานีวิจัยและศูนย์พัฒนาโครงการหลวงเป็นไปในแนวทางเดียวกัน อีกทั้งยังมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงข้อมูลทางการเงินและบัญชียังมีความถูกต้อง และเชื่อถือได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved